

300 miljarder rand försvann utomlands

Svart är lika med korrupt. Och korruption är en ny företeelse som inte fanns förr. Är det inte så många ser på Sydafrika? De har fel. Sydafrikanska forskare visar att korruptionen grasserade under apartheid.

I DEN NYLIGEN PUBLICERADE RAPPORTEN *Apartheid Grand Corruption – assessing the scales of crime in South Africa from 1976-1994*, framtagen av the *Institute for Security Studies* i Kapstaden, visar man att korruption existerade i stor omfattning inom det vita Sydafrika under apartheidregimen. Undersökningen dokumenterar och beskriver storskalig korruption och namnger inte bara tidigare regeringspolitiker utan också ledande affärsmän.

– Vi hoppas att rapporten ska öppna debatten kring korruptionen i vårt land och att vi ska kunna undersöka om det finns möjlighet att till exempel spåra de pengar som överfördes till utlandet och återföra dem till Sydafrika, säger Hennie van Vuuren, författare till rapporten.

En uppfattning om att det nya demokratiska Sydafrika är mer korrupt än vad det var under apartheid har dominerat den allmänna debatten sedan regimskiftet 1994. Detta har fått folk att tro att apartheidregimen visserligen var brutal, men ärlig i hur man använde sina finanser. Uppfattningen har förstärkts genom att under de tolv år som gått sedan de första demokratiska valen har den ena korruptionshärvan efter den andra rullats upp. Men rapporten menar att en stor del av den korruption som förekommer i dag är ett resultat, eller ett arv, från den tidigare regimen.

– DEN AVSAKNAD AV ETIK SOM FANNS under apartheid har ärvts av de nya makthavarna. Sedan kan naturligtvis alla göra ett personligt val. Man väljer själv om man vill göra affärer för egen vinning antingen man är politiker eller affärsman. Det finns de som gärna vill ha mer och därför har uppskattat att arbeta tillsammans med tidigare korrupta, säger Hennie.

Rapporten pekar också på att när apartheidregimen var som mest repressiv under de sista flämtande åren, då var den också som mest korrupt. Den rasistiska staten var kriminaliserad av en elit som inte bara ville tillskanska sig exklusiv politisk makt, utan också tjäna lite extra under tiden. När apartheidregimen förstod att den höll på att förlora greppet ökades ansträngningarna att plundra landet på resurser. Pengar flyttades utomlands till hem-

liga fonder och man engagerade sig i ekonomiska aktiviteter som skulle få långsiktiga effekter för statens ekonomi. Regimen stal majoritetens framtida möjligheter medan den gamla eliten fick allt mer.

– Ett exempel är de hemliga försvarsfonderna där enorma summor skickades utomlands. I dagens värde handlar det om över 300 miljarder rand (1 rand = lite mer än 1 kr). Jag skulle till exempel vilja att man undersökte mer noga om försvarsmnistern vid den tiden kunde ha haft bättre överblick över vad som hände. Även om han inte var direkt inblandad kan man fråga sig varför han inte gjorde något åt det, säger Hennie.

ETT ANNAT EXEMPEL PÅ NÄR PENGAR FÖRSVANN utomlands är den så kallade informationsskandalen. I ett försök att skapa mer stöd internationellt satte man upp hemliga fonder för att föra ett propagandakrig både inom landet och utomlands. Man startade en tidning, *The Citizen*, och man försökte köpa etablerade utländska tidningar, som till exempel *Washington Post*, för att försäkra sig om att apartheid skulle bli omskrivet på ett positivt sätt världen runt. Hundratals miljoner spenderades på olika sätt tills skandalen uppdagades i slutet av 70-talet.

Rapporten går igenom en rad olika korruptionsaffärer där både mord och länkar till maffian tas upp. Den behandlar också *Broederbond*, ett nätverk av tolv tusen manliga nationalistiska afrikander som i slutet av 70-talet styrde nationalistpartiet och hade ett enormt inflytande över regeringen. Tanken med nätverket var att försäkra att Sydafrika dominerades av vita afrikainstalade medlemmar av nationalistpartiet.

En av frågorna som rapporten väckt är den om dagens sydafrikanska regering kommer att försöka få tillbaka en del av det landet förlorade under apartheid? Ingen vet med säkerhet, men Hennie van Vuuren känner ett visst hopp.

– Vi har fått många positiva reaktioner på rapporterna. Både från politiskt håll och från affärsvärlden, men det handlar naturligtvis om politisk vilja, säger han.

MARI DAHL ADOLFSSON